

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»
Інститут природничих наук**

Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

І.Й.Івасюк

**Основи педіатрії та гігієни дітей
дошкільного віку**

**Методичні рекомендації до практичних занять
та самостійної роботи
для студентів 1,2-го курсу Педагогічного Інституту,
напряму підготовки-6.010101»Педагогічна освіта»
(спеціальності «Дошкільна освіта»)**

Частина 1

Івано – Франківськ

2014

Автор: кандидат медичних наук, доцент І.Й.Івасюк

Рецензенти:

- доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри анатомії і фізіології людини та тварин ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Грицуляк Б.В.

- доктор медичних наук, професор кафедри гістології, цитології та ембріології ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» Дельцова О.І.;

Розглянуто і затверджено вченою радою
Інституту природничих наук
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
протокол №   від   2014 року

Івасюк І.Й.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи
для студентів 1,2-го курсу Педагогічного Інституту,
напряму підготовки-6.010101»Педагогічна освіта»
(спеціальності «Дошкільна освіта»)

Івасюк І.Й
Інституту природничих наук Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника, 2014

ЗМІСТ

Структура залікових кредитів навчальної дисципліни.....	3
Тематичний план лекцій.....	5
Тематичний план практичних занять.....	
Заняття №1.....	
Заняття №2.....	
Заняття №3.....	
Заняття №4.....	
Заняття №5.....	
Заняття №6.....	
Заняття №7.....	
Заняття №8.....	
Заняття №9.....	
Заняття №10.....	
Заняття №11.....	
 Програмові вимоги.....	
Список використаної літератури.....	

Структура залікових кредитів навчальної дисципліни.

Назва теми	Кількість годин, відведених на		
	Лекції	практичні, семінарські заняття	самостійну роботу
Змістовний модуль 1 Організація навколишнього середовища в дошкільних закладах.			
Тема 1	2	-	2
Тема 2	2	2	2
Тема 3	2	-	2
Тема 4	2	2	2
Тема 5	2	-	2
Тема 6	2	2	2
Тема 7	2	2	2
Змістовний модуль 2 Дитячі інфекційні захворювання, їх профілактика.			
Тема 8	2	-	2
Тема 9	4	2	1
Тема 10	2	2	2
Тема 11	2	-	2

Тема 12	2	2	2
Тема 13	2	-	2
Тема 14	2	-	2
Тема 15	2	2	2
Змістовний модуль 3 Дитячі захворювання по органах і системах			
Тема 16	2	-	2
Тема 17	2	2	1
Тема 18	2	-	2
Тема 19	2	2	2
Тема 20	2	-	2
Тема 21	2	-	2
Тема 22	2	2	1
Тема 23	2	-	2
Тема 24	2	-	2
Змістовний модуль 4 Види пошкоджень шкіри та надання першої допомоги. Методи зміцнення імунітету			
Тема 25	2	4	1
Тема 26	2	-	2
Тема 27	2	2	2
Тема 28	2	2	2
Тема 29	2	-	2

Тематичний план лекцій

№ п/п	Теми лекцій
----------	-------------

1 частина

- 1.**Предмет і завдання педіатрії та дошкільної гігієни. Значення предмету для працівників дошкільних закладів.
- 2.**Гігієнічна організація навколишнього середовища в дошкільному закладі.
- 3.**Періоди дитячого віку.
- 4.** Антропометричні показники у дітей. Причини відхилення

5. Гігієнічні основи харчування дітей раннього і дошкільного віку.
6. Природне (грудне) вигодовування.
7. Стан здоров'я і фізичний розвиток дітей дошкільного віку. Порушення опорно-рухового апарату.
8. Дитячі інфекційні захворювання, їх профілактика.
9. Гострі дитячі інфекційні захворювання, їх профілактика.
10. Туберкульоз у дітей, його профілактика.
11. Профілактичні щеплення
12. Алергічні захворювання у дітей
13. Особливості кровотворної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень
14. Особливості серцево-судинної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень
15. Захворювання серця та судин у дітей раннього та дошкільного віку, їх профілактика.
16. Особливості нервово-психічного розвитку у дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень
17. Неврози і невротичні стани у дітей. Їх профілактика.
18. Особливості дихальної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень.
19. Особливості травної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень.
20. Особливості імунної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень.
21. Ревматизм. Причини розвитку та попередження
22. Особливості ендокринної системи в дітей. Методика дослідження. Семіотика уражень
23. Захворювання та гігієна органів сечостатевої системи у дітей, їх профілактика.
24. Гігієна шкіри дитини. Захворювання шкіри та їх профілактика
2 частина
25. Захворювання та гігієна органа зору і слуху у дітей.
26. Гігієнічні вимоги до одягу.
27. Дитячі паразитарні захворювання.
28. Перша допомога при пошкодженнях шкірних покривів.
29. Гігієна фізичного виховання дітей дошкільного віку. Загартовування.

Тематичний план практичних занять

№ п/п	Теми практичних занять
----------	------------------------

--	--

1. Гігієнічна оцінка обладнання дитячих дошкільних закладів.
2. Гігієнічна оцінка освітлення приміщень та компоненти мікроклімату в дитячих дошкільних закладах.
3. Гігієнічна оцінка режиму дня в дитячих дошкільних закладах.
4. Антропометричні виміри та гігієнічна оцінка фізичного розвитку дітей передшкільного до дошкільного віку.
5. Гігієнічна оцінка добового раціону харчування дітей в дошкільних закладах.
6. Формування правильної постави у дітей дошкільного віку.
7. Гострі дитячі інфекції: причини, прояви та попередження.
8. Хронічні дитячі інфекції: причини, прояви, профілактика.
9. Алергічні хвороби у дітей, прояви та попередження.
10. Визначення та оцінка «шкільної зрілості» у дітей підготовчої групи
11. Підсумкове заняття.
12. Гігієнічна оцінка органа зору. Види порушень.
13. Гігієнічна оцінка органа слуху. Види порушень.
14. Правила та надання першої долікарської допомоги дітям при нещасних випадках і травмах.
15. Правила та надання першої долікарської допомоги дітям при опіках та обмороженнях, тепловому та сонячному ударах, укусах комах і тварин, потопаючому, попаданні в організм стороннього предмета, непритомності.

Заняття № 1

Тема: Гігієнічна оцінка обладнання дитячих дошкільних закладів.

Мета: Навчитися проводити гігієнічну оцінку обладнання дитячого дошкільного закладу.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Назвіть групи меблів, необхідних для обладнання дитячих дошкільних закладів в залежності від росту і віку дітей.
2. Назвіть розміри столів і стільців в дитячих дошкільних закладах в залежності від росту і віку дітей.
3. Гігієнічні вимоги до дитячих ліжок і матраців.
4. Гігієнічні вимоги до дитячих шаф та інших меблів роздягальні.
5. Гігієнічні вимоги до санвузла та його обладнання.
6. Гігієнічні вимоги до іграшок та матеріалу, з якого вони виготовлені.
7. Догляд за м'якими іграшками.
8. Гігієнічні вимоги до санітарного утримання приміщень дошкільного закладу.

9. Диференціація, її роль.
10. Дистанція сидіння і спини крісел, її роль.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Складіть таблицю необхідних меблів для обладнання приміщень дитячого дошкільного закладу.

Робота 2

Складіть таблицю основних розмірів столів та стільців для дітей ясельного та дошкільного віку (виконується в дошкільному закладі). Проведіть вимірювання їх розмірів.

Робота 3

Перечисліть правила прибирання приміщень та дезинфікуючі розчини, які використовуються з даною метою.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Обладнання групових осередків.
2. Вимоги до дитячих ліжечок.
3. Обладнання санвузла.
4. Гігієнічні вимоги до іграшок.
5. Види столів у дошкільному закладі.

Завдання 2

1. Яке обладнання має бути в роздягальні?
2. Гігієнічні вимоги до матраців і подушок.
3. Обладнання спортивного залу.
4. Догляд за іграшками.

Заняття № 2

Тема: Гігієнічна оцінка освітлення приміщень та компоненти мікроклімату в дитячих дошкільних закладах.

Мета: Оволодіти методиками гігієнічної оцінки природного та штучного освітлення приміщень дитячого дошкільного закладу.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Поняття про мікроклімат приміщень. Його основні показники.
2. Значення складових компонентів мікроклімат в навчально виховній роботі в ДДЗ.

3. Освітленість приміщень: гігієнічні аспекти (орган зору, постава).
4. Яка правильна орієнтація вікон групової кімнати ДДЗ.
5. Фактори, що знижують рівень природного освітлення приміщень.
6. Як треба доглядати за вікнами, щоби вони відповідали гігієнічним вимогам.
7. Світловий коефіцієнт. Як він визначається. Показники в нормі.
8. Коефіцієнт заглиблення. Як він визначається. Показники в нормі.
9. Коефіцієнт природного освітлення. Як він визначається. Його показники в нормі.
10. Що таке рівномірне освітлення.
11. Штучне освітлення. Гігієнічні нормативи для групових кімнат ДДЗ.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Гігієнічна оцінка природного освітлення приміщень.

Студенти визначають, на які сторони світу орієнтовані вікна приміщень ДДЗ. Дають характеристику затемненості вікон з поряд розташованими будівлями, зеленими насадженнями (деревами), а також шторами, квітами, оцінюють стан заклоєної поверхні вікон.

Визначається світловий коефіцієнт СК):

$$СК = \frac{\text{площа (м}^2\text{) заклоєної поверхні вікон}}{\text{площа приміщення}}$$

в нормі СК повинен дорівнювати 1:4, або 1:5

Робота 2

Визначення коефіцієнту заглиблення.

Коефіцієнт заглиблення (КЗ) визначається за формулою:

$$КЗ = \frac{А}{Б} \text{ , де } А \text{ – відстань від підлоги до верхнього краю вікна (м);}$$

Б - відстань від зовнішньої стіни (стіни з вікнами) до внутрішньої - глибина приміщення (м).

В нормі КЗ повинен коливатися в межах 1:2.

Робота 3

Визначення коефіцієнту природного освітлення.

Коефіцієнт природного освітлення (КПО) приміщення визначається за формулою:

$$КПО = \frac{E \text{ приміщення}}{E \text{ ззовні}} \times 100 \text{ , де}$$

Е прим. – природне освітлення в даній точці всередині приміщення;

Е ззовн. – освітленість (в цей же момент на горизонтальній поверхні) під відкритим небом (при виключенні потрапляння прямих зовнішніх променів);

100 - для отримання результату в процентному вираженні.

КПО вимірюється в люксах (лк) з допомогою люксметра і в нормі в навчальних приміщеннях, лабораторіях при виконанні точної роботи повинен становити 1,5-2 %. В житлових приміщеннях, гуртожитках, столових

(їдальнях) = 0,5-1 %; в допоміжних приміщеннях КПО = 0,3 %; в коридорах, на сходах = 0,1-0,2 %.

Робота 4

Визначення фактичного освітлення приміщень.

З допомогою люксметра визначають освітлення на трьох столах кожного ряду (учбове приміщення) і в двох точках на кожному столі (всього 18 точок заміру). Визначають середню і мінімальну освітленість. Судити про рівномірність освітлення на робочих місцях можна тоді, коли різниця між показниками середньої та мінімальної освітленості не перевищує 2 - 3 %.

Робота 5

Гігієнічна оцінка штучного освітлення.

Рівень штучного освітлення в групових кімнатах повинен дорівнювати 100 лк (для ламп розжарювання) та 200 лк (при люмінесцентних лампах).

Визначається люксметром, або слідуючим чином:

1. визначають сумарну потужність ламп шляхом перемноження потужності однієї лампи на кількість ламп;
2. визначають питому потужність світлового потоку: кількість ват/м²;
3. питому потужність перераховують в лк за допомогою даних, приведених в наступній таблиці:

Потужність ламп (Вт)	Коефіцієнт при нарузі (в)	
	127	220
Лампа розжарювання:	2,4	2,0
- до 100 Вт	3,2	2,5
- вище 100 Вт		
Люмінесцентна лампа	-	15,0

Робота 6

Визначення коефіцієнту природної вентиляції.

Коефіцієнт природної вентиляції (КПВ) визначається за формулою:

$$\text{КПВ} = \frac{\text{сумарна площа отворів всіх відчинених фрамуг приміщення}}{\text{площа підлоги даного приміщення}}$$

В нормі КПВ повинен становити 1:50.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Яка повинна бути орієнтація вікон ігрових кімнат ДДЗ?
2. Що таке коефіцієнт природного освітлення?
3. Які фактори впливають на освітлення приміщень?
4. Назвіть причини порушення зору у дітей.
5. Що ви розумієте під поняттям "куряча сліпота"?

Завдання 2

1. Назвіть види освітлення приміщень.

2. Що таке коефіцієнт штучного освітлення?
3. У які кольори повинні бути пофарбовані стіни приміщень ДДЗ?
4. Профілактика порушень зору у дітей.
5. Види штучного освітлення.

Заняття № 3

Тема: Гігієнічна оцінка режиму дня дітей в дошкільних закладах (навчання проводиться в дошкільному закладі).

Мета: Навчитися правильно з гігієнічної точки зору оцінювати і організовувати режим дня дітей в дошкільному закладі.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Функціональні особливості вищої нервової діяльності дітей. Біоритми.
2. Основні принципи правильної побудови режиму дня дітей дошкільного віку. Режим дня для дітей різних груп.
3. Основні компоненти режиму дня.
4. Гігієнічні вимоги до організації сну дітей різних груп.
5. Гігієнічні вимоги до організації харчування дітей дошкільного віку.
6. Гігієнічні вимоги до організації занять в дошкільних закладах.
7. Гігієнічні вимоги до організації прогулянок дітей в залежності від пори року.
8. Гігієнічні вимоги до організації ігор дітей в дошкільних закладах.
9. Гігієнічні вимоги до формування елементів трудової діяльності у дітей дошкільних закладів.

Методологічне обґрунтування

Правильний режим дня - раціональне чергування і тривалість різноманітних видів діяльності і відпочинку протягом доби, перебіг їх в певному ритмі і послідовності - сприяє виробленню умовних рефлексів, стереотипу, полегшує перехід від одного виду діяльності до іншого, дисциплінує, сприяє фізичному розвитку і зміцненню здоров'я.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Вивчити і занотувати схеми режиму дня всіх вікових груп дітей дитячого дошкільного закладу.

Робота 2

Вивчіть організацію прогулянок дітей в ДДЗ по схемі:

1. Кількість прогулянок протягом доби.

2. Тривалість прогулянок в залежності від віку дітей.
3. Організація одягання та роздягання дітей.
4. Чи відповідає гігієнічним вимогам роздягальня.
5. Чи наявні пристосування для чистки і просушування одягу.
6. Участь персоналу в одяганні та роздяганні дітей.
7. Самостійність та взаємодопомога дітей при одяганні та роздяганні.
8. Наявність у дітей гігієнічних навиків по відношенню до одягу і взуття.
9. Відповідальність одягу до сезону і температури повітря.
10. Як здійснюється вихід дітей на прогулянку.
11. Характер прогулянок.
12. Чим займається основна частина дітей під час прогулянки.
13. Чи використовуються під час прогулянки знаряддя (м'ячі, скакалки, кільця, велосипед, санчата та ін.).
14. Чи проводяться з дітьми організовані рухливі ігри.
15. Чи організовуються екскурсії поза межі садочку; як часто.
16. Чи має місце трудова діяльність дітей під час прогулянки; скільки часу вона триває.
17. Як контролюються прояви втоми дітей.

По кожному запитанню дати письмову відповідь в зошиті в формі звіту, який завершується критичними висновками та практичними рекомендаціями, спрямованими на покращення гігієнічних аспектів прогулянки.

Заняття № 4

Тема: Антропометричні виміри та гігієнічна оцінка фізичного розвитку дітей передшкільного до дошкільного віку.

Мета: Оволодіти антропометричними методами вивчення фізичного розвитку дітей, навчитись давати йому оцінку, використовувати отримані дані для встановлення причин, що впливають на успішність і поведінку дітей 6-річного віку.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Предмет і завдання педіатрії та дошкільної гігієни.
2. Вікова періодизація. Принципи.
3. Характеристика періоду новонародженості.
4. Характеристика дітей грудного віку.
5. Характеристика дітей переддошкільного віку.
6. Дошкільний вік.

7. Фізіологічна жовтяниця. Причини.
8. Гемолітична хвороба новонароджених.
9. Ознаки недоношених дітей.
10. Спадкові хромосомні хвороби.
11. Антропометричні методи визначення фізичного розвитку дітей.

Методологічне обґрунтування

Необхідність обізнаності майбутніх педагогів з питаннями вікових особливостей будови і функцій дитячого організму та гігієнічними вимогами до організації учбової і виховної роботи продиктована завданнями, поставленими перед органами народної освіти в зв'язку з реформою вищої й загальноосвітньої школи.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Вимірювання зросту.

Знявши взуття, необхідно стати на майданчик ростоміра так, щоб торкнутися його вертикальної вимірювальної планки п'ятками, сідничними м'язами і лопатками. Голову тримати прямо, щоб зовнішні краї орбіт і отвори слухових ходів знаходились в горизонтальній площині. Горизонтальну планку ростоміра опускають до тім'я і на шкалі відмічають зріст з точністю до 0,5 см.

Ріст дітей віком до 2 років визначають в горизонтальному положенні на горизонтальному ростомірі.

Робота 2

Визначення маси тіла.

Без верхнього одягу й взуття дитина стає на майданчик універсальної площини ваги. Після стабілізації індикаторної стрілки на шкалі зчитують показник маси тіла з точністю до 0,5 кг.

Масу тіла дітей, віком до 2 років визначають на спеціальній вазі в горизонтальному положенні.

Робота 3

Вимірювання окружності грудної клітки.

Окружність грудної клітки вимірюється з допомогою сантиметрової стрічки при спокійному диханні, максимальному вдиху й видиху. Різниця між кількістю сантиметрів при максимальному вдиху та видиху називається екскурсією грудної клітки. Орієнтири на грудній клітці при накладанні сантиметрової стрічки при вимірюванні окружності грудної клітки наступні: ззаду - під нижніми кутами лопаток, спереду - нижній край соскових кілець (у хлопчиків), по верхньому краю грудних залоз (у дівчаток).

Окружність грудної клітки у дітей віком до 2 років визначають у горизонтальному положенні.

Отримані показники фізичного розвитку організму заносяться до таблиці за наступною формою:

Показники фізичного розвитку організму

Прізвище та ініціали	Зріст в см стоячи	Маса тіла в кг	Окружність грудної клітки в см	Висновки про стан фізичного розвитку

Робота 4

Визначення товщини підшкірної жирової клітковини.

Розвиток підшкірної жирової клітковини оцінюється за трьома ступенями: 1 - мала, 2 - середня, 3 - велика.

При малому жировідкладенні контури кісток плечового поясу, лопаток чіткі, видно міжреберні проміжки, відтягнута на животі складка шкіри з підшкірною жировою клітковиною дуже тонка.

При середньому жировідкладенні рельєф кісток згладжений, ребер не видно. Складка шкіри з клітковиною на животі має товщину не більше 1 см.

Велике жировідкладення характеризується наявністю великих складок на животі, спині, стегнах.

Робота 5

Оцінка ступеню розвитку м'язів.

Розвиток м'язів оцінюється за трьома ступенями: 1 - слабкий, 2 -середній, 3 - сильний.

При сильно розвиненій мускулатурі рельєф усіх м'язів добре виражений, вони пружні, тверді при напруженні.

Проміжна стадія розвитку відноситься до середньої.

Співвідношення між периметрами кінцівок і грудної клітки:

Потроєна окружність плеча дорівнює окружності грудної клітки.

Сума окружностей стегна й гомілки дорівнює потроєній сумі плеча, або окружності грудної клітки.

Робота 6

Знайомство з картою обстеження фізичного розвитку дитини:

1. Прізвище, ім'я.
2. Вік, стать.
3. Шкіра: колір, чистота, еластичність.
4. Видимі слизові оболонки.
5. Підшкірний шар.
6. М'язова система (візуально).
7. Співвідношення між периметрами кінцівок і грудної клітки.
8. Форма грудної клітки.
9. Положення лопаток.
10. Форма ніг.
11. Форма стопи.
12. Постава: правильна, сутула, кіфотична, лордотична, сколіотична.
13. Маса тіла.
14. Ріст.

15. Окружність грудної клітки та її екскурсія.
16. Загальна оцінка фізичного розвитку дитини.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Особливості соматометрії у дітей різного віку.
2. Вікова періодизація, принципи.
3. Акселерація: визначення, причини.
4. Поняття про гетерохронізм. Значення.
5. Спадковість: фізичний та інтелектуальний розвиток дитини.

Завдання 2

1. Соматометрія.
2. Онтогенез: визначення, періоди.
3. Прояви акселерації.
4. Поняття про розвиток організму дитини.
5. Фактори зовнішнього середовища, що впливають на спадковість.

Заняття № 5

Тема: Гігієнічна оцінка добового раціону харчування дітей в дитячих дошкільних закладах.

Мета: Оволодіти фізіологічними принципами раціонального харчування дітей дошкільного віку. Навчитися майбутнім працівникам дошкільних закладів складати режим харчування і орієнтовне меню дітям дошкільного віку.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Значення та фізіологічні принципи раціонального харчування дітей дошкільного віку.
2. Норми харчування дітей дошкільного віку (співвідношення білків, жирів та вуглеводів).
3. Значення білків, жирів та вуглеводів для розвитку дитячого організму.
4. Значення та добова потреба дітей у вітамінах.
5. Значення та добова потреба дітей у мінеральних речовинах.
6. Значення та добова потреба дітей в воді.
7. Режим харчування дітей дошкільного віку.
8. Виховання санітарно-гігієнічних навичок, пов'язаних з прийманням їжі у дітей дошкільного віку.
9. Харчування дітей з відхиленнями в стані здоров'я (рахіт, повнота,

анемія, ослаблені діти після перенесеної хвороби).

10. Санітарно-гігієнічні вимоги до збереження і транспортування продуктів з метою попередження захворювань у дітей.
11. Санітарно-гігієнічні вимоги до приготування їжі.
12. Контроль за організацією харчування в дитячому дошкільному закладі.
13. Особливості харчування дітей в умовах підвищеного радіаційного фону.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Оцінка добового раціону дитини.

Оцінка добового раціону дитини проводиться по меню-розкладці, в яке вноситься перелік назв, страв і кількість окремих продуктів, що входять до них.

Приклад: сніданок:

1. Пудинг рисовий (рис - 30 г, яйця - 50 г, масло - 10 г).
2. Сир голландський - 30 г.
3. Чай з цукром: цукру - 20 г.
4. Хліб білий-50 г.

Для того, щоб розрахувати хімічний склад і калорійність сніданку користуються спеціальною таблицею (табл. 1), у якій подано вміст білків, жирів, вуглеводів у 100 г продукту, а також показано, скільки калорій утвориться при згорянні 100 г даного продукту в організмі людини: у 100 г рису міститься 7 г білку, 0,6 г жиру, 77,3 г вуглеводів. Склавши відповідні пропорції, можна підрахувати вміст цих речовин в 30 г рису:

Білку - 2,1 г

Жирів - 0,18 г

Вуглеводів - 23,0 г

За цією ж таблицею розраховують калорійність рису:

$$X = \frac{30 \cdot 323}{100} = 96,9 \text{ ккал.}$$

Аналогічні розрахунки робляться і для інших складників раціону і заносять до таблиці наступного зразка:

Назва продукту	Маса г	Речовини			Калорійність
		білки	жири	вуглеводи	
Пудинг рисовий:					
рис	30,0				
яйце	50,0				
масло	10,0				
Сир голландський	30,0				
Цукор	20,0				
Хліб білий	50,0				

Харчова цінність:					
-------------------	--	--	--	--	--

Аналогічно розраховується хімічний склад та калорійність їжі обіду, підвечірка, вечері.

Порівняйте отримані результати з результатами вікових потреб дітей в білках, жирах, вуглеводах і калоріях з нижчеподаної таблиці:

Кількість білків, жирів, вуглеводів та калорійність на 1 кг маси тіла дитини в добовому раціоні.

Вік дитини (роки)	Білки г	Жири г	Вуглеводи г	Калорійність ккал
1-1,5	4-4,5	4-4,5	15-16	110
1,5-3	4,0	4,0	14-15	100
4,0-6	3,5	3..5	14-15	90

Таблиця 1

Хімічний склад і калорійність харчових продуктів

Назви продуктів	Білки	Жири	Вуглеводи	Калорії в 100 г продукту
1. М'ясні і рибні продукти: М'ясо волове	16,0	4,8	0,5	108
Свинина	11,7	30,2	-	329
Сардельки	12,2	13,0	-	171
Курка	18,2	18,4	0,7	241
Карась	17,7	1,8	-	87
Окунь	17,6	5,2	-	117
Хек	16,6	2,2	-	86
Олія	-	99,9	-	899
2. Молочні продукти:	3,1	3,5	4,9	66
Сметана	4,2	24,9	1,7	256
Творог	14,0	18,0	1,1	230
Сир голандський	25,0	30,0	2,4	391
Масло вершкове	1,0	84,0	0,6	740
Яйця курячі	10,7	-	0,5	140
3. Хліб	5,5	0,6	39,3	190
4. Макарони	8,3	0,5	73,7	343
5. Крупи: Манка	8,0	0,8	73,6	342
Гречана	9,6	2,4	61,5	314
Пшоно	7,4	1,9	62,4	303
6. Овочі: Редиска	1,2	-	7,0	20

Картопля	1,0	0,7	13,9	63
Цибуля	1,3	-	4,3	22
Буряк	1,3	0,1	8,1	39
Морква	0,6	0,2	6,3	31
Капуста свіжа	0,9	0,1	3,5	20
Огірки	0,4	0,1	1,1	6
Помідори	0,5	0,1	2,8	15

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

Яка маса їжі дитини, за добу?

1. Яке має бути співвідношення між білками, жирами та вуглеводами?
2. Скільки грам на добу повинна отримати дитина білків, жирів, вуглеводів?
3. Скільки % їжі повинна отримати дитина на сніданок, обід, підвечірок, вечерю?
4. Що таке анаболізм?
5. Повноцінність білку.
6. Основні групи вітамінів.

Завдання 2

1. Скільки калорій дитина витрачає за добу?
2. Який режим харчування повинен бути?
3. Скільки на добу дитина повинна отримати кальцію, натрію, калію, магнію?
4. Скільки на добу повинна отримати дитина води?
5. Що таке катаболізм?
6. Що таке основний обмін?
7. Назвіть не замінімі амінокислоти.

Заняття № 6

Тема: Формування правильної постави у дітей дошкільного віку.

Мета: Навчити студентів розрізняти неправильну поставу у дітей з метою правильної організації навчально-виховної роботи в дитячих дошкільних закладах, спрямованої на профілактику захворювань.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Що таке постава? Види постави.
2. Критерії оцінки правильної постави.
3. Дайте характеристику сутулості, лордотичній та кіфотичній поставі.
4. Зміни в поставі при сколіозі.
5. Ступені порушення постави. Які зміни спостерігаються при порушенні

першого ступеня?

6. Характеристика другого та третього ступеня порушення постави.
7. Характеристика форми грудної клітки та ніг.
8. Форми стопи. Характеристика плоскої стопи.
9. Профілактика розвитку неправильної постави та плоскостопості.

Методологічне обґрунтування

Залежність між формою та функцією. Гармонійний розвиток дитини в залежності від рівня займання фізичною культурою, спортом, трудовою діяльністю, соціально-побутових умов, турботи держави про материнство та дитинство.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Візуальне визначення постави та дослідження глибини шийного і поперекового лордозів.

До дитини, яка стоїть в звичній позі ззаду прикладають планку ростоміра так, щоб вона знаходилась в строго вертикальному положенні і торкалася хребта в ділянці спини. Лінійкою вимірюють віддаль від ростоміра до остистого відростка 7 шийного хребця (глибина шийного вигину і до найглибшої частини заглибини в поперековій ділянці хребта, глибина поперекового вигину).

Оцінка отриманих результатів:

- а) при правильній поставі глибина цих вигинів близька за значенням і дорівнює 3-4 см. Корпус прямий, голова піднята, плечі розправлені, живіт підтягнутий, ноги прямі;
- б) при сутулості збільшується глибина шийного і згладжується поперекового вигинів, голова нахилена вперед, плечі опущені;
- в) при кіфотичній поставі збільшується глибина шийного і поперекового вигинів, спина кругла, плечі опущені, голова нахилена вперед, живіт вип'ячений;
- г) при випрямленій поставі обидва вигини згладжені, спина випрямлена, живіт підібраний.

Робота 2

Визначення форми ніг.

Форма ніг визначається по напрямленості осі стегна і гомілки. Розрізняють 3 форми ніг: прямі (звичайні), Х-подібні, та О-подібні:

- а) при прямих ногах поставлених поряд, п'яти і коліна доторкаються, вісь стегна і гомілки утворює пряму лінію, стопи паралельні;
- б) при Х-подібних ногах вісь стегна і вісь гомілки утворюють між собою кут, відкритий назовні, коліна змикаються, стопи розставлені в боки;
- в) О-подібні ноги характеризуються дугоподібною формою гомілок, вісь стегна і вісь гомілки утворюють кут, відкритий досередини. При зімкнутій п'ятах коліна не змикаються.

Робота 3

Визначення форми стопи.

Розрізняють три форми стопи: нормальні, сплющені, плоскі. Площа опори відповідно займає: 35-50 %, 51-50 %, 61-100 % від загальної площі стопи.

Форму стопи визначають по її відбитку (плантографії). З допомогою крейди отримують відбиток стопи на темному папері. Між найбільш виступаючими точками відбитку по медіальному краю проводять дотичну. Від середини дотичної проводять перпендикуляр до зовнішнього краю стопи і вираховують процентне відношення довжини тієї частини перпендикуляру, що пройшла через відбиток до всієї його довжини. Якщо перешийок складає до 50 % довжини перпендикуляру, то стопа нормальна, 51-60 % - сплющена, більше 60 % - плоска.

Робота 4

Визначення форми грудної клітки.

Дайте опис циліндричної, конічної та плоскої форм грудної клітки, а також кулеподібної та запалої форм. Вкажіть причини їх розвитку та попередження.

Робота 5

Визначення порушення постави.

На оголеній до поясу дитячій спині знаходять остистий відросток 7 шийного хребця, нижні кути лівої та правої лопаток. Сантиметровою стрічкою вимірюють відстань між цими точками, умовно позначають їх буквами А, В, С.

При фізіологічно нормальній поставі відстань між остистим відростком 7 шийного хребця і нижнім кутом правої лопатки дорівнює відстані між остистим відростком 7 шийного хребця і нижнім кутом лівої лопатки.

Асиметрія розміщення нижніх кутів лопаток (різна довжина ліній між остистим відростком 7 шийного хребця і нижніми кутами лопаток) свідчить про наявність сколіозу.

Якщо відстань між нижніми кутами лопаток (умовна лінія ВС) через деякий час (2-3 місяці) після попереднього виміру зростає, це свідчить про формування кіфотичної постави ("криловидні лопатки").

Робота 6

Визначення ступеня кіфотичної постави.

Ступінь вираженості кіфотичної постави визначається за допомогою плечового індексу, який дорівнює:

$$X = \frac{30 \cdot 323}{100} = 96,9, \text{ при цьому:}$$

- ширина плеч – відстань між двома плечовими точками спереду (см);
- плечова дуга – відстань між цими точками ззаду (см).

Якщо плечовий індекс дорівнює 89,9 % та менше - це свідчить про наявність сутулості. Якщо він коливається в межах 90-100 % - постава нормальна.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Що таке постава?
2. Фізіологічні викривлення хребта.

3. Типи постави.
4. Форми стопи.
5. Форма грудної клітки.
6. Причини порушення постави.

Завдання 2

1. Види постави.
2. Патологічні викривлення хребта.
3. Ступені порушення постави.
4. Профілактика порушень постави.
5. Форми ніг.
6. Плечовий індекс.

Заняття № 7

Тема: Гострі дитячі інфекції: причини, прояви та попередження.

1. **Мета:** Навчити студентів розпізнавати гострі дитячі інфекції на ранніх етапах розвитку та познайомити їх з профілактичними заходами.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Причини розвитку гострих інфекційних захворювань у дітей.
2. Що таке імунітет та його види?
3. Прививки, шляхи введення, види реакцій на вакцини.
4. Назвіть гострі дитячі інфекції та інкубаційний (скритий) період.
5. Кір, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
6. Скарлатина, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
7. Дифтерія, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
8. Коклюш, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
9. Епідемічний паротит, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
10. Вітряна віспа, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
11. Полімієліт, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
12. Краснуха, збудник, шляхи зараження, прояви, попередження.
13. Анафілаксія і алергія.

Самостійна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Формування імунних реакцій у дітей

Заповніть таблицю, вкажіть терміни вакцинації і ревакцинації

Інфекції	Вакцинація (вік)	Ревакци- нація (вік)	Ревакци- нація (вік)	Ревакцинація (вік)

Туберкульоз				
Полімієліт				
КДС(коклюш, дифтерія, стовбняк)				
Паротит				
Кір				

Робота 2

Дайте характеристику сипу, характерного для кожної гострої інфекції.

Заповніть таблицю.

Назва інфекції	Характер сипу на шкірі	Характер сипу на слизових покриттях	Тривалість інкубаційного періоду
Кір			
Краснуха			
Скарлатина			
Дифтерія			
Коклюш			
Епідемічний паротит			
Вітряна віспа			

Робота 3

Заповніть таблицю, давши відповіді на поставлені в ній запитання.

Назва інфекції	Збудник	Тривалість хвороби	Тривалість карантину
Кір			
Скарлатина			
Дифтерія			
Коклюш			
Паротит			
Вітряна віспа			
Краснуха			
Полімієліт			

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Які мікроби називаються патогенними?
2. Види імунітету.
3. Які джерела інфекційних хворіб?

4. Кого називають бацилоносієм, чому вони небезпечні?
5. Що таке карантин, його значення?
6. Способи профілактики дитячої інфекції в дошкільному закладі.
7. Що таке активний імунітет, тривалість?
8. Що таке вакцина?
9. Які прояви загальної реакції на вакцинацію?

Завдання 2

1. Що таке імунітет?
2. Що таке щеплення, їх значення?
3. Назвіть способи передачі збудника.
4. Що таке інкубаційний період хвороби?
5. Способи дезінфекції, значення.
6. Що таке неспецифічні фактори захисту?
7. Що таке пасивний імунітет, тривалість?
8. Що таке сироватка?
9. Які прояви місцевої реакції на вакцинацію?

Заняття № 8

Тема: Хронічні дитячі інфекції: причини, прояви, профілактика.

Мета: Навчити студентів розрізняти хронічні дитячі інфекції з метою оволодіння навичками особливостей догляду за хворими дітьми.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час:

1. Що таке туберкульоз, збудник захворювання, джерело інфекції та шляхи зараження?
2. Основні форми туберкульозу у дітей.
3. Прояви туберкульозу у дітей.
4. Особливості догляду за хворими на туберкульоз дітьми.
5. Профілактика туберкульозу у дітей.
6. Що таке ревматизм, збудник захворювання, джерело інфекції та шляхи зараження?
7. Форми ревматизму у дітей.
8. Основні прояви ревматизму у дітей.
9. Мала хорея і її прояви.
10. Особливості догляду за дітьми, хворими на ревматизм.
11. Профілактика ревматизму.
12. Що таке рахіт, причини, виникнення, прояви, попередження.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Складіть таблицю туберкулінових проб, термінів проведення.

Робота 2

Складіть таблицю термінів оцінки, проявів туберкулінових проб, дайте їх характеристику.

Робота 3

Складіть таблицю форм туберкульозу і ревматизму за зразком.

Назва інфекції	Форми		
Туберкульоз			
Ревматизм			

Робота 4

Назвіть основні прояви рахіту.

Робота 5

Вивчення проявів туберкульозної і стрептококової інтоксикації у дітей дошкільного закладу санаторного типу.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Що таке реакція Пірке?
2. Як оцінюється реакція Манту?
3. Які прояви туберкульозної інтоксикації у дітей?
4. Які форми ревматизму зустрічаються у дітей?
5. Причини розвитку рахіту.
6. Профілактика туберкульозу у дітей.

Завдання 2

1. Що таке реакція Манту?
2. Як оцінюється реакція Пірке?
3. Які форми туберкульозу зустрічаються у дітей?
4. Що є джерелом стрептококової інфекції?
5. Ознаки рахіту.
6. Профілактика ревматизму у дітей.

Заняття № 9

Тема: Алергічні хвороби у дітей, прояви та попередження.

Мета: Навчити студентів розрізняти прояви алергічних захворювань та здійснювати їх профілактику.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Що таке алергія та види алергічних реакцій?

2. Які захворювання відносяться до алергічних?
3. Перелічити основні можливі групи алергенів.
4. Бронхіальна астма. Причини розвитку, прояви у дітей, надання до допомоги під час приступу, профілактика.
5. Кропивниця та набряк Квінке. Причини, прояви попередження.
6. Алергічний ниезонний риніт. Причини, прояви попередження.
7. Сироваткова хвороба. Причини, прояви попередження.
8. Медикаментозні алергії. Причини, прояви попередження.
9. Анафілактичний шок. Причини, прояви, попередження.
10. Алергічні захворювання шкіри, їх види. Причини, прояви, попередження.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

За допомогою таблиці відрізнити особливості алергічних реакцій негайного і сповільненого типів.

Ознаки	Типи алергічної реакції	
	негайний	сповільнений
1. Час виникнення після контакту з алергеном	15-20 хв	24-48 хв
2. Наявність циркулюючих антитіл.	Так	Ні
3. Можливість переносу підвищеної чутливості від хворого до здоро-вого.	Можливо з сироваткою крові хворого	Можливо з лейкоцитами
4. Цитотоксична дія алергену на сенсibilізовані лейкоцити.	Не характерно	Характерно
5. Токсична дія алергену на культуру тканин.	Не типово	Типово

Робота 2

Складіть таблицю класифікації бронхіальної астми.

Форма	Тип	Важкість	Перебіг
Неінфекційно-алергічна	Астматичний бронхіт	Відзначається частотою і характером приступів, станом хворого під час ремісії, наявністю ускладнень	З частими рецидивами
Інфекційно-алергічна	Бронхіальна астма		З рідкими рецидивами

Перелічіть можливі алергени.

Перелічіть алергічні захворювання у дітей.

Робота 3

Дайте класифікацію алергенів.

2.	5.
3.	6.
4.	7.
5.	8.

Заняття № 10.

Тема: Визначення та оцінка «шкільної зрілості» у дітей підготовчої групи (контрольна робота).

Мета: Навчитися визначати функціональну готовність дітей до навчання в школі.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Що включає в себе поняття «шкільна зрілість»?
2. Морфо-функціональні особливості мозку дітей дошкільного віку.
3. Анатомо-функціональні особливості скелету і м'язів дітей дошкільного віку.
4. Ознаки, що характеризують недостатню шкільну зрілість.
5. Причини, які лежать в основі недостатньої шкільної зрілості дітей.
6. Втома і перевтома у дітей. Визначення, причини розвитку прояви та попередження.
7. Дитяча нервовість (форми проявів) та негативізм, як одна з форм проявів, рухові невротичні стани. Причини розвитку, прояви, попередження.
8. Страху у дітей та порушення сну.
9. Розлади мови у дітей.
10. Енурез. Причини розвитку, профілактика.
11. Патологічні звички у дітей та боротьба з ними.

Методологічне обґрунтування

Перехід на навчання дітей з 6-річного віку часто супроводжується адаптаційною хворобою, що пов'язано зі значним психологічним і фізіологічним напруженням через шкільну незрілість.

Основним завданням педіатрів, педагогів та гігієністів є забезпечення переходу до навчання в школі з найменшими негативними наслідками для дитини, попередження можливості виникнення захворювань та оздоровлення дітей.

Самостійна лабораторна робота студентів в учбовий час

Робота 1

Дослідження дефектів звуковилучення.

Для виявлення частоти мови дитині пропонують по картинках перерахувати послідовно вслух предмети, в назві яких зустрічаються звуки, що відносяться до груп:

- 1 - сонорні: Р (тверде і м'яке), Л (тверде і м'яке).
- 2 - свистячі: С (тверде і м'яке), З (тверде і м'яке).
- 3 - шиплячі: Ж, Ч, Ш, Щ.

Звуки в словах повинні знаходитися на початку, всередині і вкінці слова: ріпа, огірок, сокира, жук, ножиці, їжак, білка, стіл. Фіксують всі дефекти з вимови звуків. Спадкові дефекти звуковимови не враховуються.

Оцінка результатів: правильна вимова всіх звуків (0 балів) вказує на готовність даної функції звуковимовного апарату до виконання шкільних вимог і позначається знаком "+". Наявність дефектів у вимові 1, 2 та 3 групи звуків свідчить про недостатню готовність до навчання в школі і позначається знаком "-".

Робота 2

Тест "вирізання круга".

Дитина отримує карточку з ватману, на якій зображена фігура жирного круга, всередині і ззовні якого слабо тонкою лінією наведено по три круги. Діаметр жирного круга 50 мм, товщина лінії - 1 мм. Круг необхідно вирізати за 1 хвилину. Відхилення від жирної лінії дозволяється двічі. Можна дозволити дві спроби. Тест вважається не виконаним (-) при збільшенні часу і допущенні більше двох помилок.

Оцінка результатів в балах:

- 1 бал - тест виконаний з першої спроби;
- 2 бали - тест виконаний з другої спроби;
- 3 бали - тест не виконаний.

1-2 бали свідчать про високий рівень розвитку моторики кисті, достатньої для виконання вимог школи і позначається "+". 3 бали свідчать про недостатню функціональну готовність до навчання в школі і позначається знаком "-".

Робота 3

Тест Керна-Ірасека.

Тест включає в себе три завдання: 1 - рисунок чоловіка (дяді). 2 - зрисовування фрази із 3-х слів. 3 - зрисовування 10 крапок, розміщених в певному порядку. Робота виконується на формулярі розміром 1:4.

Перша сторінка: прізвище, ім'я та вік дитини (в роках і місяцях), дата, дитячий садочок № ___ ; нижче і на звороті виконується завдання.

Пояснення: завдання оцінюється по 5 бальній системі.

1-е завдання – рисунок дяді:

1 бал – фігура має голову, тулуб, шию, кінцівки, волосся, вуха, очі, ніс, рот, п'ятипалу кисть, чоловічий одяг;

2 бали – відсутні шия, волосся, один палець;

3 бали – відсутні шия, вуха, волосся, пальці, стопи, одяг;

4 бали – примітивний рисунок голови з тулубом, кінцівки зображені однією лінією;

5 балів - відсутнє зображення тулуба і кінцівок, каракулі.

2-е завдання – зрисовування написаного тексту: "Він їв суп".

1 бал – фразу можна прочитати, букви можуть бути в два рази більші від взірця, слова написані окремо, речення відхилене не більше ніж на 30° від горизонтальної лінії;

2 бали – речення можна прочитати;

3 бали – можна прочитати хоча б 4 букви;

4 бали – можна прочитати 2 букви;

5 балів – каракулі.

3-є завдання – зрисовування групи крапок (10 крапок по 3 в колонці, а в середній колонці – 4 крапки. Відстань між крапками – 1 см):

1 бал – нарисовано крапки, а не кружечки, збережена симетрія фігури, взірець зменшений, або збільшений в 0,5 рази;

2 бали – збережена кількість крапок, можуть бути кружечки, одна крапка може зміститись;

3 бали - крапок має бути не більше і не менше, рисунок в 2 рази більший;

4 бали - рисунок нагадує взірець - фігуру з крапок. Величина і кількість крапок не збережені;

5 балів - каракулі.

Загальний результат є сума балів окремих завдань. Діти, які отримали за три завдання 3-9 балів і позитивний результат хоча б за одне з двох перших завдань - готові до занять в школі. Оцінка в 10 балів - дитина не готова до занять в школі.

Завдання для самоконтролю

Завдання 1

1. Що таке, "шкільна зрілість"?
2. Що таке "період адаптації", його тривалість?
3. Причини недостатньої шкільної зрілості.
4. Яка частота медичних оглядів у дітей 3-7 років?
5. Які тести існують на визначення психічної зрілості дитини?
6. Втома і перевтома. Причини розвитку, прояви.
7. Розлади мови у дітей.

Завдання 2

1. Складові шкільної зрілості.

2. Прояви недостатньої шкільної зрілості.
3. Дитяча нервовість, форми, прояви.
4. Які Ви знаєте групи здоров'я?
5. Які тести існують на визначення фізичного розвитку?
6. Енурез. Прояви, причини розвитку, попередження.
7. Патологічні звички у дітей, прояви, попередження.

Заняття № 11

Тема: Підсумкове заняття з розділів: гострі інфекційні хвороби, хронічні інфекційні хвороби їх прояви у дітей та попередження, хвороби шкіри.

Мета: Ознайомити студентів з організацією навколишнього середовища в дошкільних закладах. Вміти розпізнавати перші ознаки гострих інфекційних захворювань у дітей з метою власної ізоляції хворої дитини і попередження інфекції.

Питання для самостійної роботи студентів в позаучбовий час

1. Імунітет, його види.
2. Значення щеплення для профілактики інфекцій.
3. Кір, збудник, шляхи зараження, прояви.
4. Скарлатина, збудник, шляхи зараження, прояви.
5. Коклюш, збудник, шляхи зараження, прояви.
6. Епідемічний паротит, збудник, шляхи зараження, прояви.
7. Туберкульоз, форми у дітей, прояви, попередження.
8. Ревматизм, форми, прояви, профілактика.
9. Рахіт, причини, прояви, попередження.
10. Гноячкові захворювання шкіри, причини, прояви, попередження.
11. Грибкові захворювання шкіри, причини, прояви, попередження.
12. Паразитарні захворювання шкіри, причини, прояви, профілактика.
13. Види освітлень в дошкільних закладах.
14. Алергічні реакції шкіри.
15. Протипокази до профілактичних щеплень.
16. Енурез.
17. Ендемічні зони по зубу.
18. Нервовопсихічні порушення у дітей. Профілактика порушень.
19. Що включає в себе поняття «шкільна зрілість»?
20. Морфо-функціональні особливості мозку дітей дошкільного віку.
21. Анатомо-функціональні особливості скелету і м'язів дітей дошкільного віку.
22. Ознаки, що характеризують недостатню шкільну зрілість.
23. Причини, які лежать в основі недостатньої шкільної зрілості дітей.
24. Втома і перевтома у дітей. Визначення, причини розвитку прояви та

попередження.

25.Профілактика туберкульозу у дітей.

26.Що таке ревматизм, збудник захворювання, джерело інфекції та шляхи зараження?

27.Форми ревматизму у дітей.

28.Основні прояви ревматизму у дітей.

29.Мала хорея і її прояви.

30.Особливості догляду за дітьми, хворими на ревматизм.

31.Профілактика ревматизму.

32.Що таке рахіт, причини, виникнення, прояви, попередження.

Програмові вимоги

«Основ педіатрії та гігієни дітей дошкільного віку»

1. Предмет і завдання педіатрії та дошкільної гігієни.
2. Охорона материнства і дитинства на Україні.
3. Методи дослідження в педіатрії та дошкільній гігієні.
4. Вікова періодизація і її принципи.
5. Показники фізичного розвитку дітей.
6. Значення режиму в життєдіяльності організму дитини, режимні моменти.
7. Гігієна сну дітей в дитячих дошкільних закладах.
8. Гігієна режиму харчування дітей.
9. Гігієна дозвілля дітей.
- 10.Гігієнічні вимоги до природного і штучного освітлення приміщень дитячих дошкільних закладів.
- 11.Гігієна органів травлення, догляд за порожниною рота у дітей.
- 12.Гігієна праці дітей.
- 13.Виховання постави у дітей.
- 14.Причини розвитку та запобігання плоскостопості.
- 15.Гігієна харчування дітей, роль білків, жирів і вуглеводів.
- 16.Значення мінеральних речовин, води і вітамінів у розвитку дитячого організму.
- 17.Гігієна вигодовування дітей до одного року.
- 18.Організація харчування дітей від одного до семи років, її гігієна.
- 19.Санітарно-гігієнічні вимоги до зберігання продуктів та приготування їжі.
- 20.Санітарні вимоги до приміщень харчоблоку, посуду.
- 21.Особиста гігієна персоналу харчоблоку.
- 22.Гострі дитячі інфекції, їх попередження в дитячих закладах.

23. Природний та набутий імунітет, щеплення, його значення.
24. Постава та її види.
25. Ступені порушення постави.
26. Причини розвитку, неправильної постави та її профілактика.
27. Причини розвитку, прояви і попередження кіру у дітей.
28. Причини розвитку, прояви і попередження скарлатини у дітей.
29. Причини розвитку, прояви і попередження коклюшу у дітей.
30. Причини розвитку, прояви і попередження дифтерії у дітей.
31. Причини розвитку, прояви і попередження епідемічного паротиту у дітей.
32. Причини розвитку, прояви і попередження вітряної віспи у дітей.
33. Протиепідемічний режим в дошкільному закладі при появі гострих дитячих інфекцій.
34. Протипокази до профілактичних щеплень.
35. Енурез.
36. Ендемічні зони по зубу.
37. Нервовопсихічні порушення у дітей. Профілактика порушень.
38. Нервовопсихічні порушення у дітей. Профілактика порушень.
39. Що включає в себе поняття «шкільна зрілість»?
40. Морфо-функціональні особливості мозку дітей дошкільного віку.
41. Анатомо-функціональні особливості скелету і м'язів дітей дошкільного віку.
42. Ознаки, що характеризують недостатню шкільну зрілість.
43. Причини, які лежать в основі недостатньої шкільної зрілості дітей.
44. Втома і перевтома у дітей. Визначення, причини розвитку прояви та попередження.

45. Профілактика туберкульозу у дітей.
46. Що таке ревматизм, збудник захворювання, джерело інфекції та шляхи зараження?
47. Форми ревматизму у дітей.
48. Основні прояви ревматизму у дітей.
49. Мала хорея і її прояви.
50. Особливості догляду за дітьми, хворими на ревматизм.
51. Профілактика ревматизму.
52. Що таке рахіт, причини, виникнення, прояви, попередження.

Рекомендована література

1. Банадига Н.В. Педіатрія в практиці сімейного лікаря/ Н.В. Банадига-Навчальний посібник /за ред.проф. Н.В. Банадиги.-Тернопіль:ТДМУ,2008.-340с. ISBN №978-966-673-1107.
2. Бурлай В.Г.Пропедевтична педіатрія/ В.Г Бурлай, О.З.Гнатєж/ за ред. академіка НАМН України,проф., В.Г.Майданника.-Вінниця.Нова книга,2012р.-880с. ISBN №-978-966-382-374-4.
3. Белоусов А.З. Руководство к практическим занятиям по гигиене детей и подростков. М., 1972. – С. 176-182.
4. Гудзенко П.Н. Детские болезни. – К, 1984. – С. 286-315
5. Кабанов А.Н., Чабовська А.П. Гігієна дітей раннього та дошкільного віку. - М.: Просвещение, 1975. – С. 23-25, 31-36, 72-76.
6. Кардашенко В.П. Гигиена детей и подростков. – М, 1980. - С. 97-112.
8. Курс лекцій з основ педіатрії та гігієни дітей дошкільного віку.
8. Капітан Т.В.Пропедевтика дитячих хвороб/ Т.В. Капітан.-3 том.- М.МЕДпрес-інформ, 2007р-704с.ISBN 5-98322-219-8.
9. Москаленко В.Ф. Пропедевтика внутрішніх хвороб/ В.Ф. Москаленко, Т.В.Сахарчук, Книга плюс, 2007р. 631с. ISBN 978-966-7619-94-7.
10. Сміян І.С. Лекції з педіатрії.-Тернопіль: Підручник посібник, 2006р.-768с. ISBN 966-07-0502-6.
11. Тяжка А.В.Педіатрія/ А.В Тяжка.-Медицина 2006р.-552с. ISBN 966-8144-08-03
12. Комаров С.О.Інфекційні хвороби/ С.О. Комаров, О.Б. Надрага.-За ред.

С.О. Комаров.-К.:ВСВ»Медицина»-2010р.-392с. ISBN №-978-617-505-064-4